

1R BATX · ECO1 · UNITAT 4

Estructures de mercat i consum responsable

Competència perfecta, monopoli, oligopoli, competència monopolística, HHI i consum responsable

4

PER COMENÇAR

En aquesta unitat aprendràs a...

Distingir les quatre estructures de mercat segons el nombre d'empreses, el producte i la capacitat de fixar el preu.

Explicar com decideix una empresa en competència perfecta i quan li convé produir o tancar.

Comparar el monopoli amb la competència i calcular-ne el preu, la quantitat i la pèrdua d'eficiència.

Analitzar un oligopoli amb un joc estratègic i mesurar-ne la concentració amb l'índex HHI.

Valorar la diferenciació de producte, el consum responsable i el comerç just.

SITUACIÓ DE PARTIDA · CAS FICTICI

Una situació de partida

És desembre i en Dani vol comprar uns auriculars. Al portàtil, el model que li agrada té cinc estrelles. La Inés Varela proposa al grup de l'Observatori econòmic de Valldelana una cosa que sembla fàcil: comparar tres botigues que el venen. Quan hi ha molts venedors, el preu s'acosta al cost; quan n'hi ha pocs, o només un, el preu ja no depèn només dels costos. Què passa quan les estrelles són iguals i els preus també?

❓ **Pensa en una compra recent. Quantes botigues o marques tenies a l'abast? Les vas comparar?**

❓ **Si només hi hagués una botiga de roba al teu poble, creus que els preus serien iguals que si n'hi hagués deu?**

❓ **Quan dues botigues veïnes tenen sempre els mateixos preus, és casualitat? Quines explicacions se t'acuden?**

MAPA DE LA UNITAT

Què veurem

- **4.1** Estructura del mercat i competència perfecta
- **4.2** Monopoli
- **4.3** Oligopoli
- **4.4** Competència monopolística
- **4.5** Sostenibilitat, responsabilitat i comerç just als mercats

Quatre estructures de mercat

ESTRUCTURA	VENEDORS	PRODUCTE	BARRERES	PODER SOBRE EL PREU
Competència perfecta	Molts	Idèntic	Cap	Cap
Competència monopolística	Molts	Diferenciat	Baixes	Una mica
Oligopoli	Pocs	Idèntic o diferenciat	Altes	Considerable
Monopoli	Un	Sense substitutius	Molt altes	Gran

CLAVE

Com més poder sobre el preu té l'empresa, **menys competència** hi ha.

L'hortolana en competència

Productora d'enciams

CMg = 0,4 + 0,004q i costos fixos de 60 € al dia.

1. **Quantitat.** P = CMg: 1,60 = 0,4 + 0,004q, q = 300.
2. **Ingressos i costos.** 1,60 · 300 = 480 €; costos: 60 + 120 + 180 = 360 €.
3. **Benefici.** 480 − 360 = 120 €.

✔️ **Amb 0,80 € produiria 100 enciams i perdria 40 €, però és millor continuar que tancar (tancant en perdria 60).**

Com respon al preu

Supòsit didàctic.

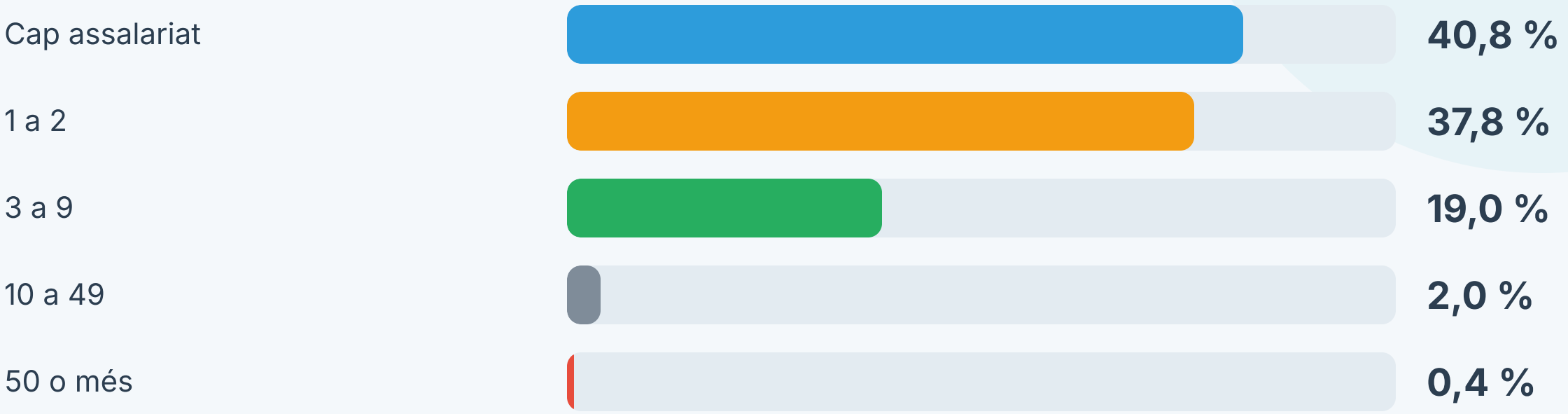
PREU	QUANTITAT	INGRESSOS	COSTOS	BENEFICI
0,80 €	100	80 €	120 €	−40 €
1,20 €	200	240 €	220 €	20 €
1,60 €	300	480 €	360 €	120 €
2,00 €	400	800 €	540 €	260 €

CLAVE

El cost marginal per sobre del mínim del cost variable mitjà és l'**oferta** de l'empresa.

Empreses de comerç al detall

Percentatge d'empreses segons el nombre d'assalariats (61.450 empreses).

Font: INE, DIRCE, taula 73020, Catalunya, comerç al detall (consulta: 11/2026).

CLAVE

Moltes empreses petites **no proven** competència perfecta: el DIRCE compta empreses, no vendes.

Monopoli o competència

P = 50 − 0,5Q, CMg = 10 € i costos fixos de 300 €: supòsit didàctic.

	MONOPOLI	COMPETÈNCIA
Quantitat	40	80
Preu	30 €	10 €
Marge abans de fixos	800 €	0 €
Excedent del consumidor	400 €	1.600 €
Pèrdua d'eficiència	400 €	0 €

CLAVE

El monopolista guanya més (500 € nets), però la societat perd **400 €** d'eficiència.

🙋 PREGUNTA PER A LA CLASSE

Al cas del filtre (P = 50 − 0,5Q, CMg = 10), quina quantitat tria el monopolista?

A 80 filtres

B 40 filtres

C 30 filtres

✔️ IMg = 50 − Q = CMg = 10, d'on Q = 40, i el preu és 50 − 0,5 · 40 = 30 €. Els 80 filtres són el resultat en competència.

L'índex HHI

Exemples didàctics.

MERCAT	CÀLCUL	HHI
10 empreses del 10 %	$10 \cdot 10^2$	1.000
4 empreses del 25 %	$4 \cdot 25^2$	2.500
Quotes 40, 30, 20 i 10 %	1.600 + 900 + 400 + 100	3.000
Quotes 50, 30, 10, 5 i 5 %	2.500 + 900 + 100 + 25 + 25	3.550

CLAVE

Un monopoli té **10.000** (100^2): com més alt, més concentrat és el mercat.

El cafè del comerç just

Preu de mercat: 2,00 €

Preu mínim just: 2,20 € més una prima de 0,40 € (2,60 € en total).

1. **Al mercat.** 500 · 2,00 = 1.000 €.
2. **Amb comerç just.** 500 · 2,60 = 1.300 €.
3. **Diferència.** 300 € més, dels quals 500 · 0,40 = 200 € són la prima.

✔️ **El preu pot incloure criteris socials, encara que no resolgui sol la pobresa.**

REPÀS

Idees clau

- **Competència.** Estructures: competència perfecta, monopolística, oligopoli i monopoli, preu-acceptant i p = cmg, curt i llarg termini.
- **Monopoli.** Barreres i monopoli natural, img = cmg, pèrdua d'eficiència.
- **Oligopoli.** Interdependència i joc estratègic, cartell i normes de competència, índex hhi.
- **Competència monopolística.** Diferenciació de producte, valoracions i efecte halo.
- **Consum responsable.** Consum responsable, comerç just.

PER ACABAR

Per pensar

1 A l'episodi, qui fixa el preu: les estrelles o la botiga? Quina estructura de mercat s'hi acosta més?

2 Si dues empreses d'un oligopoli pactessin els preus, per què el pacte tendiria a trencar-se i per què seria il·legal?

3 Pagaries més per un producte de comerç just? Quins arguments i quines dades donaries?

Ara et toca a tu!

Repassa, practica i comprova el que has après.

📝 **Resum**

✅ **Test**

👆 **Interactius**

Llibre, presentacions, resums i tests gratis a **josesande.com**